

**NYSTED ERHVERVS-
OG TURISTFORENING**

**OPFØLGNING PÅ SEMINAR
12. SEPTEMBER 2023**

NYSTED
**DEN LANGTIDS-
HOLDBARE KØBSTAD**
2023

NYSTEDS KULTURHUS OG BIOGRAF-TEATER

Den gamle biograf i Nysted slog dørene op første gang i 1921 og fungerer i dag som kulturhus. Huset ejes af Byhusforeningen, der driver stedet med biograf, koncerter og private fester. Alt arbejde er ulønnet og vi er ca. 40 frivillige pedelvagter, operatører, billet sælgere, programlæggere, bestyrelsesmedlemmer og meget andet, som sammen får det til at fungere. I fremtiden skal stedet anvendes endnu - blandt andet til levende musik i weekenden.

NYSTEDS RESSOURCER OG MULIGHEDER

Denne rapport er resultatet af mange møder i foreninger og samtaler med aktive borgere, virksomheder og fagfolk i og uden for Nysted. Arbejdet er sammenfattet af en redaktionsgruppe bestående af Majbrit Rasmussen, Gitte Vestergaard Jürs, Thomas Willadsen, Palle Jensen og Jesper Pedersen med Philip Rasmussen som sekretær.

En særlig tak til Niels Olsen, Lennart Damsbo-Andersen, Ole K. Larsen og Bue Beck for mange gode input.

Rapporten giver en status for, hvor Nysted står i disse år i en foranderlig verden, og hvordan byens ressourcer kan anvendes til at udvikle en ny bæredygtig fremtid, der skal holde i mange år. Rapporten er borgernes bud på Nysteds fremtid. Der er sideløbende udarbejdet en projektoversigt, der skal fremme denne dagsorden.

BY&LANDSKAB

CVR 4009 2749

Axeltorv 3 - 4900 Nakskov
Bülowsgade 61 - 8000 Aarhus C
Nytov 9 - 1450 København K

Phone: +45 5137 6980
Email: pr@byoglandskab.dk

NYSTED LIGGER I ET SMØRHUL

Nysted skal ikke mindst leve af sin skønhed - og sin attraktive geografiske placering tæt på skov, strand, smukke landskaber og let tilgængelig natur.

KØBSTADEN ER BÅDE HISTORIE OG BÆREDYGTIG FREMTID

Korsbæk blev et tidsbillede på datidens provinsby med sine skævheder, selvbestemmelse og stærke fællesskaber. Det var genialt, at Lise Nørgaard fandt på at fastholde dette tidsbillede med alle provinsbyens genkendelige og originale personager. Man kan ærgre sig over, at der ikke var flere kontorchefer i Finans- og Indenrigsministeriet, som var mere nysgerrige på, hvad det egentlig var, Korsbæk kunne - inden de besluttede at lukke den. Korsbæk havde sine mangler og var utidssvarende til at honorere moderne krav i en global verden. Men i stedet for at finpudse, reparere, udvikle og nytænke systemet eksempelvis med kommunesamarbejder, blev det hele kørt på møddingen. Det blev også Nysteds skæbne ved kommunalreformen i 2006.

Overalt i Danmark blev der lukket rådhus, politistationer, domhuse, sygehuse og seminarier på centraliseringens alter. Nu skulle Danmark moderniseres, og meget er da også gået godt, siden doktor Hansen stod med eneansvaret for folkesundheden i Korsbæk. Folk har fået det bedre, lever længere, og Laura kan af og til få en ny reservedel på universitetshospitalet langt hjemmefra. Byer på Korsbæks størrelse har derimod ikke fået det bedre. Udviklingen satte en lavine i gang med en voldsom befolkningsudskiftning, som underminerede eksistensgrundlaget for Postgården, Jernbanehotellet, Skovpavillonen og Omegnsbanken.

Derfor kæmper man mange steder i Danmark med blodfattige mindre provinsbyer, hvor detailbutikkerne i den historiske bymidte hiver efter vejret, indkøbscentret ligger ved indfaldsvejen, og den driftige provinshavn har arkitekter forvandlet til forblæste boligområder i glas, stål og beton. Selv Skjerns Magasiner og hans klædefabrik overlevede ikke. Tøjet masseproduceres i Østen og forhandles i storcentret ved motorvejsafkørslen, hvor familien kan krydre indkøbsturen på McDonald's. Den entreprenante Mads Skjern blev overhalet indenom, da landet fik et ordentligt pulver af stordrift og amerikansk byplanlægning.

Den udvikling har Nysted også gennemlevet. Kommunalreformen og den efterfølgende centralisering i Danmark skulle blive en svær periode for Nysted. Tidligere var byen nærmest en autonom enhed, der havde let adgang til offentlige og private funktioner og ikke mindst gennemskuelige beslutningsprocesser med kort afstand til rådhuset. Kommunalreformen skabte et vakuum, hvor storkommunen skulle finde sine ben at stå på. Sideløbende fortsatte centraliseringen med de udfordringer, som en by som Nysted belastes af. Der er imidlertid håb forude. Guldborgsund Kommune vil Nysted det bedste, og byen har trods alt ikke fået lige så mange skrammer som mange andre danske provinsbyer. Samtidig er der i Danmark et stort behov for at gennemføre nødvendige demonstrationsprojekter, der kan vise vejen til en ny balance for mindre byer. Centraliseringen og uligheden i Danmark er så voldsom i disse år, at det ikke længere er i de større byers interesse at øge presset på boliger og trængsel.

Derfor forestår der en stor og nødvendig opgave med at revitalisere den lille provinsby for den kommende generation af byplanlæggere, som ikke nåede at opleve virkelighedens Korsbæk på godt og ondt. Den opgave er ikke umulig, som nogen ellers tror. Nogle købstæder som Nysted har ligefrem den fordel, at mange års økonomisk afmatning har skånet havnen og det historiske bymiljø fra ødelæggende gadegennembrud og tidens håbløse betonarkitektur. Coronaen har også givet sit bidrag til, at børnefamilien kan leve livet i Nysted med to hjemmearbejdsdage om ugen, hvor ungerne kan cykle i skole og til stranden, og hvor forældrene kan være aktive i Nysteds foreninger efter arbejde.

KØBSTADEN MED DET NYE BY- OG HANDELSLIV

Istandsættelse af huse og gader i Nysted skal udvikles sideløbende med erhverv og aktiviteter.

KØBSTADEN OG VANDET

Mens mange andre danske provinshavne er forvandlet til boligområder, så er den historiske ramme bevaret i Nysted med mulighed for at fylde havnen med historiske træskibe.

BYEN ER TRUET
I den nære fremtid bliver efterårsstorme og højvande mere normalt i Nysted. På billedet ses hvordan højvandssikringen kan tage sig ud i en stormflodssituation med anvendelse af elementer fra købstaden - i dette tilfælde plankeværker.

NYSTEDS AKUTTE UDFORDRINGER

Alt udviklingsarbejde i Nysted har det historiske og attraktive købstads- og havnemiljø som fundament. Det betyder, at der skal investeres i bygningsmassen, hvor der flere steder i byen er et begyndende vedligeholdelsesefterslæb. Det er redaktionsgruppens opfattelse, at der blandt borgere og ejere af ejendomme er en fælles opfattelse af by- og havnemiljøets væsentlige betydning for Nysted. Det er således ikke mangel på forståelse blandt husejere, som er udfordringen, men derimod mangel på rimelige finansieringsmuligheder. De smukke huse gør det ikke alene. Der er brug for et designprogram for byens udearealer, og der er brug for strategiske greb, der kan lette livet for virksomheder, forretninger og spisesteder, som bruger byen aktivt. Det er helt afgørende for udviklingen af bosætning og turisme, at byen har et helårsliv med puls i dagligdagen i form af aktive foreninger, butikker og caféer. Det skal der arbejdes med. Der er i den nære fremtid ikke noget, der tyder på, at danskere generelt får flere penge mellem hænderne, eller at det bliver billigere at drive forretning. Der er heller ikke noget, der tyder på, at Nysteds foreninger, der har vitale roller i civilsamfundet, vil have flere penge til at vedligeholde deres bygninger og gennemføre aktiviteter. Derfor skal der fokus på finansieringsløsninger. En af byens akutte udfordringer er højvandssikringen af havnen, som er en forudsætning for at opretholde det levende havneliv, som betyder noget for hele byen.

NYSTEDS NYE MULIGHEDER

Nysted står på et solidt grundlag som den mest velbevarede købstad på Lolland-Falster. Samtidig er byen fyldt med dedikerede borgere, foreninger og erhvervsdrivende, som bruger kræfter på at sætte Nysted på land- og søkortet. Den årlige hajkutter regatta er et godt eksempel på, hvad der kan lade sig gøre i Nysted. I disse år står der mange muligheder åbne for Nysted. Der er vækst på Lolland-Falster, og der investeres massivt både i offentlig infrastruktur, i turisme og i nye arbejdspladser. Beskæftigelsen er historisk god, og der er optimale muligheder for, at ægtefæller og kærester også kan få arbejde, hvis de rykker teltpælene op og flytter til Lolland-Falster. Den udvikling er ikke slået igennem endnu med den potentielle styrke. Foreløbig er den største vækst sket i form af indpendling til Lolland-Falster. Nysted repræsenterer et godt bosætningstilbud, som især henvender sig til børnefamilier, hvor familien kan leve i trygge rammer med kort cykelafstand til skole, strand, indkøb og smuk natur. Samtidig er jobmulighederne blevet mere mangfoldige, dels i nærområder på Lolland-Falster, dels med gode pendlermuligheder til et stort fleksibelt arbejdsmarked i Østdanmark. Allerede i dag er pendlertiderne konkurrencedygtige med hovedstadsområdet, og inden længe tages den nye Storstrømsbro i brug. Med den nye infrastruktur kommer køretiden fra Nykøbing til Københavns Hovedbanegård ned på ca. en time. Også i Nysted mærkes de nye tider med større og mindre private investeringer. Den mest spektakulære er renoveringen af Aalholm Slot, som i fremtiden vil føde Nysted med en ny type turister, der dels kan blive gode ambassadører for byen - og dels bidrage med de sidste nødvendige marginaler til at opretholde et kvalitetsniveau i forretninger og spisesteder. I disse år står der således mange vinduer åbne, der kan give Nysted en ny langtidsholdbar periode, hvor byens købstadsramme kan bruges til at udvikle byliv med de nye muligheder i tidens teknologi.

RENOVERING AF ADELGADE

Adelgade er Nysteds hovedstrøg, som skal have et eftersyn og en opgradering. Der er blandt andet brug for at der plantes træer på strategiske steder i byrummene. De skal skabe skygge og læ, således at det er bliver mere oplagt at anvende gaden til ophold og aktiviteter.

5 INDSATSOMRÅDER, DER SKAL STYRKE NYSTED

I dette afsnit har vi samlet 5 indsatsområder, der skal styrke og fremtidssikre Nysted. Det er en konsekvens af den by- og købstadsrolle, som er sammenfattet og beskrevet i denne rapport:

1. Købstaden

Alle er enige om, at det velbevarede købstadsmiljø er et særkende for Nysted, som skal forvaltes med en passende blanding af respektfuld nytænkning og konservatisme. Der er brug for økonomisk hjælp til husejere og et designprogram for udformning af byens gader og stræder, som tager afsæt i et eftersyn af udearealerne i respekt for købstadsmiljøet.

BYENS MILJØ
Et karakteristisk hverdagsbillede fra Nysted, som viser et fysisk bygningsmiljø med masser af kvaliteter - og behovet for en kærlig hånd.

EKSEMPEL
Christiansfeldt i Sønderjylland - en by lidt mindre end Nysted, som har fået en gennemgribende opgradering af det byggede miljø.

2. Bosætning og foreningsliv

Nysteds foreninger har en vigtig funktion i arbejdet med at forvalte byens gæstfrihed over for turister, tilflyttere og erhvervsfolk, som ønsker at investere. Foreningerne er imidlertid ikke formuende, og har brug for en økonomisk håndsrækning. Det kan være til at dække fysiske investeringer eksempelvis i renovering og udvidelse af foreningslokaler - såsom smukkeværksted og Kajak- og Roklub. Det kan også være nødvendige oprensninger og uddybningsarbejder, som har betydning for sejlkubbens aktiviteter og mulighederne for at få historiske træskibe ind til byen. De gode rammer skal styrke foreningernes muligheder for at gennemføre aktiviteter og events, der kan møde den nye målgruppe af tilflyttere med en travl hverdag, hvor det kan være svært at indpasse skemalagt foreningsaktivitet.

BYLIV

Der er meget inspiration at hente i mindre købstæder rundt omkring i Danmark. Billedet er fra torvet i Ærøskøbing, hvor den tidligere købmændshandel er erstattet af en butik med fødevarspecialiteter, hvor man også kan spise og drikke kaffe. I gamle dage var der 2 en halv ansatte i købmændsbutikken - i dag er der 6 fuldtidsansatte og stedet har åbent året rundt. Der bor færre mennesker i Ærøskøbing end i Nysted, og det er mere besværligt at komme dertil selvom Ærø har 5 færger.

3. Kulturen som vækstmotor i Nysted

Det tillægges betydning for udviklingen i Nysted, at byens gæster vender hjem som gode ambassadører for byen med mindeværdige oplevelser. Det gælder, uanset om det er turister, som har været på ferie i Nysted, eller endagsgæster, som besøger byen eksempelvis i forbindelse med hajkutter-regattaen. Derfor er spisesteder med lokale fødevarspecialiteter,

BYENS HISTORISKE HUSE

Det er det samlede bymiljø i Nysted - der skaber det som Nysted er kendt for.

KUNST I VERDENSKLASSE TIL NYSTED

Art Barns Lolland arbejder på at bringe store internationale kunstværker til Lolland-Falster. Det er planen at Bønnelyches Pakhus i Nysted bliver den fysiske ramme for et af de første tre værker. Den første etape forventes at bringe 45.000 besøgende.

et værtshus med livemusik og en 'Art Barn' med international samtidskunst i verdensklasse i Bønnelyches Pakhus, der bliver en del af den lokalt forankrede kunstinstitution Art Barns Lolland, vigtige nedslagspunkter i fremtidens Nysted. Det er ikke mindst vigtigt i byens særlige situation, hvor der ikke findes en naturlig ungdomskultur med ungdomsuddannelser. Derfor skal byen i dialog med den unge målgruppe på anden vis, således at de yngre får lyst til at investere kræfter i byen.

4. Tidens teknologi

Mange af de funktioner, som ikke er i Nysted længere, måtte bukke under for driftsomkostninger. Vi lever dog i nye tider, hvor teknologien kan hjælpe byen. Det mest nærliggende er erfaringerne fra coronaen med distancearbejde. 800.000 danskere var hjemsendte og viste, at mange jobfunktioner kan klares på distancen. Allerede i dag pendler rigtig mange borgere i Nysted ud af byen. Faktisk er pendlerkulturen i Nysted blevet byens største arbejdsplads. Mange har job i Nykøbing, og nogle pendler til København og det øvrige Sjælland. Efter coronaen er det blevet mere normalt at have en arbejdsdag eller to om ugen derhjemme. Her ligger en stor udviklingsmulighed for bosætning i Nysted. Der er mange flere områder, hvor ny teknologi i de kommende år kan styrke Nysted, og hvor byen skal være klar og stille sin geografi til rådighed for pilotprojekter. Det kan også være specialbutikker eller supermarkedsudsalg i Adelgade, som i fremtiden er ubemandede - butikker, som et supplement til det øvrige byliv.

EN NY INFRASTRUKTUR

På flere fronter står vi på tærsklen til noget nyt, som er affødt af ny teknologi. Det kan både blive en udfordring og en mulighed for en by som Nysted. Idag er teknologien eksempelvis på plads til førerløse busser og biler med den mulighed at minimere driftsomkostninger og eliminere de menneskelige faktorer når der sker uheld. Vi ved bare ikke hvordan den udvikling slår igennem. Til gengæld ved vi at blandt andet Trafikstyrelsen arbejder på at forberede forsøg, og allerede har gennemført et projekt med førerløs bus på dobbeltrettet sti i Aalborg. Nysted skal have antennerne ude - eksempelvis med førerløse busser med høj frekvens med forbindelse til de kommende hurtigtog til København og Hamborg.

5. Klimaforandringerne og den grønne omstilling i Nysted

De menneskeskabte klimaforandringer og den grønne omstilling har efterhånden bevæget sig ind i alle samfundsled. I Nysted gik kommunen konstruktivt ind i etableringen af havvindmøllerne på Rødsand og tog dialogen med byens borgere, som kan se havvindmøllerne fra havnen. Der er brug for at se mere detaljeret på, hvordan byen i fremtiden kan strømforsynes - eksempelvis ved direkte metering - og der er brug for at beskytte byen mod det stigende havspejl. Der har altid været højvandsituationer i Nysted. I fremtiden bliver de dog hyppigere og værre. Det vil få alvorlige konsekvenser for spisesteder, by- og havnelivet og foreningerne på havnen, hvis byen ikke højvandsikres i tide.

DE HISTORISKE SKIBE I HAVNEN

Renovering af havnearealer, oprensning og uddybning skal gøre det muligt at opgradere det historiske maritime miljø, som kendetegnede købstaden. Danske købstæder skylder vandet deres placering og rigdom, og den historie er nærliggende at formidle netop i Nysted.

NYSTED ER MEGET MERE END EN SMUK BY

Middelaldermarkedet, julemarkedet, højkutterregattaen og meget andet er gode eksempler på, hvordan borgerne i Nysted bruger købstadens historiske rammer til at udvikle by- og handelsliv. Kombinationen af disse aktiviteter, bymiljøet og byens arkitektur kan tilsammen udvikle den langtidsholdbare by, der er polstret til at modstå fremtidens konjunkturer og kommunalreformer.